

EVROPSKÁ UNIE A JEJÍ OBCHODNÍ PARTNEŘI

EU začala již před několika lety upouštět od výroby produktů s vysokým podílem lidské práce a s nízkou hodnotou, aby se mohla specializovat na značkové zboží vyšší hodnoty. Obchod je pro EU a její otevřenou ekonomiku zásadní. Aby překonala překážky bránící obchodu a nastolila pro své podniky rovné podmínky, jedná o řadě dohod o volném obchodu. EU je rovněž zakladatelkou Světové obchodní organizace (WTO), v níž zastává klíčovou úlohu.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Článek 207 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) stanoví společnou obchodní politiku jako výlučnou pravomoc Evropské unie.

ÚSTŘEDNÍ POSTAVENÍ EU

EU je největší světovou ekonomikou a představuje více než 20 % světového hrubého domácího produktu (HDP). Díky velikosti svého HDP okolo 15 bilionů EUR a otevřenosti svého trhu, který dosahuje 2 791 miliard EUR ve vývozu a 2 578 miliard EUR v dovozu ve zboží a službách, hraje EU ústřední úlohu při formování celosvětového obchodního systému, a to především tím, že aktivně podporuje WTO. Hospodářská otevřenost EU přinesla a bude i nadále přinášet významné výhody vzhledem k tomu, že více než 30 milionů pracovních míst v EU závisí na zahraničním obchodě a že 90 % celosvětového hospodářského růstu v příštích patnácti letech má být podle očekávání vytvořeno mimo Evropu^[1]. Noví ekonomičtí hráči a nové technologické vymoženosti významně změnily strukturu a vzorce mezinárodního obchodu. Především rozšířené používání informačních technologií umožnilo obchodování se zbožím a službami, u nichž to dříve nebylo možné. Za posledních 20 let nesmírně vzrostl zahraniční obchod a dosáhl nebývalé úrovně. Dnešní celosvětové hospodářství je vysoce integrované a globální dodavatelské řetězce do velké míry nahradily tradiční obchod s hotovým zbožím.

Dopady celosvětové finanční krize měly negativní vliv na hospodářskou výkonnost Unie. V některých ohledech však hospodářství EU vykazovalo značnou odolnost ve srovnání s jinými průmyslově vyspělými zeměmi a podíl EU na celosvětovém HDP klesl pomaleji než podíl Japonska a USA. EU byla rovněž schopna si zachovat relativně silné postavení v obchodu se zbožím a posílit svou vedoucí úlohu v obchodu se službami.

[1] „Obchod pro všechny: Cesta k zodpovědnější obchodní a investiční politice“, Evropská komise, 2015, s. 8, použito dne 26. dubna 2019, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf

ÚLOHA EVROPSKÉ KOMISE A EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Mezinárodní obchod byl jedním z prvních odvětví, u nichž členské státy souhlasily se sdílením své svrchovanosti. V důsledku toho pověřily Komisi, aby jejích jménem konala v záležitostech týkajících se obchodu, včetně jednání o mezinárodních obchodních dohodách. Jinými slovy, EU jedná jako jediný subjekt a jménem všech svých členských států vyjednává o dvoustranných i vícestranných obchodních dohodách. Jak o tom svědčí záznam v systému WTO pro urovnávání sporů, EU prokázala pozoruhodnou schopnost bránit vlastní zájmy v mezinárodních obchodních sporech. EU rovněž používá nástroje mezinárodního obchodu na podporu vlastních hodnot a politik a snaží se rozšířit vlastní regulační postupy ve zbytku světa. Prosazování evropských hodnot, mezi něž patří lidská práva, udržitelný rozvoj, řádná správa a řízení a respektování životního prostředí, je vskutku jedním ze tří pilířů obchodní strategie EU „Obchod pro všechny“.

EU tradičně upřednostňuje otevřený a spravedlivý systém mezinárodního obchodu. Usilovně pracuje na tom, aby zajistila zapojení všech zemí do světové ekonomiky, a to i prostřednictvím postupného odstraňování překážek mezinárodního obchodu.

Lisabonská smlouva rovněž posílila úlohu Evropského parlamentu, když mu svěřila úlohu spolunormotvůrce předpisů v záležitostech týkajících se obchodu a investic, a to v rovnocenném postavení s Radou. Smlouva také Parlamentu svěřila aktivnější úlohu při jednání o mezinárodních obchodních dohodách a při jejich ratifikaci, neboť jeho souhlas je nyní povinný. Některé prvky obchodní politiky nicméně zůstávají v pravomoci členských států. Soudní dvůr Evropské unie vydal dne 16. května 2017 stanovisko, které objasnilo předěl mezi pravomocemi na úrovni členských států a na úrovni EU.

OBCHODNÍ POLITIKA A ORIENTACE

Sdělení z roku 2010 nazvané „Obchod, růst a celosvětové záležitosti“ učinilo z mezinárodního obchodu jeden z pilířů nové strategie Evropa 2020, jejímž cílem je ekologičtější a konkurenceschopnější EU. Podobně obchodní politiku EU posiluje i strategie z roku 2015 s názvem „Obchod pro všechny“, neboť EU působí jako hlavní přispěvatel k podpoře růstu, pracovních míst a investic. Strategie vyzývá k revitalizaci WTO tím, že jí přiznává ústřední úlohu při vytváření a prosazování pravidel, doporučuje, aby zaujala cílenější přístup namísto stávajícího přístupu „jednotného závazku“, podle něž je třeba se dohodnout na všech projednávaných záležitostech dohromady, a aby se vytvořil dvouúrovňový mechanismus, který podskupině členů WTO umožní, aby v určité záležitosti dosáhla většího pokroku, zatímco ostatním členům ponechá otevřené dveře, aby se mohli ke skupině připojit později.

Ovšem po patové situaci v mnohostranných jednáních v rámci WTO o rozvojovém programu z Dohá musela EU nalézt alternativní způsoby, jak zaručit lepší přístup na trhy ve třetích zemích. Za tímto účelem byla zavedena nová generace komplexních dohod o volném obchodu, které jdou daleko za rámec snižování cel a liberalizace obchodu se zbožím.

První taková dohoda o volném obchodu nové generace byla uzavřena s Jižní Koreou a po ratifikaci Evropským parlamentem se od července 2011 prozatímně používala,

příčemž formálně vstoupila v platnost v prosinci 2015. Součástí nové politiky je také mnohostranná obchodní dohoda mezi EU, Peru, Kolumbií a později Ekvádorem, která je v prozatímní platnosti od roku 2013, dohoda o přidružení se zeměmi Střední Ameriky, jejíž obchodní pilíř se prozatímně používá od roku 2013, Komplexní dohoda o hospodářské a obchodní spolupráci mezi EU a Kanadou (CETA), která se prozatímně používá od září 2017, dohoda o volném obchodu mezi EU a Singapurem, jejíž vyjednávání bylo uzavřeno v roce 2014, a dohoda o volném obchodu mezi EU a Vietnamem, jejíž vyjednávání bylo uzavřeno na konci roku 2015. Dohoda o volném obchodu s Japonskem vstoupila v platnost dne 1. února 2019.

Zatímco vyjednávání s USA o transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP) byla přerušena, EU pokračuje v procesu jednání s dalšími klíčovými partnery. Jednání o obchodní dohodě se zakládajícími členy Mercosuru jsou považována za důležitý předpoklad k rozsáhlejšímu přístupu na jihoamerický trh. EU také zahájila jednání o dohodě o volném obchodu také s Indonésií, Tuniskem, Filipínami, Austrálií a Novým Zélandem. Jednání s Malajsií, Thajskem a Indií budou opět zahájena, jakmile nastanou vhodné podmínky. EU rovněž zahájila vyjednávání o samostatných dvoustranných investičních dohodách s Čínou a Myanmarem a posoudí možnost zahájení podobných jednání s Tchaj-wanem a Hongkongem. Možnost zahájení vyjednávání s Íránem bude zvažována poté, co Írán přistoupí k WTO.

Tyto dohody přinesou značné výhody. Průměrná cla uvalená na vývoz EU mají být snížena přibližně o 50 %. Očekává se, že dohody o volném obchodu přispějí k hospodářskému růstu v EU dalšími 2 % HDP^[2]. Finalizace těchto dohod však může trvat několik let.

DOVOZ A VÝVOZ

Evropa je největším světovým vývozcem konečných výrobků a služeb a je sama největším vývozním trhem pro zhruba 80 zemí^[3]. Obchod EU se zbožím se zbytkem světa dosáhl v roce 2018 objemu 3 936 miliard EUR^[4].

Hlavní obchodní partneři Evropské unie – Obchod se zbožím v roce 2018 (v milionech EUR)

Země	Vývoz	Dovoz	Celkem	Obchodní bilance
USA	406 372	267 270	673 642	+139 102
Čína	209 906	394 698	604 604	-184 791
Švýcarsko	156 484	108 980	265 464	+47 504
Svět	1 955 746	1 980 361	3 936 107	-24 615

Zdroj: Evropská komise, 2019

[2] „Fungování Evropské unie: obchod“, Evropská komise, 2016, s. 5, použito dne 12. dubna 2019, <https://publications.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/9a2c5c3e-0d03-11e6-ba9a-01aa75ed71a1>

[3] „Postavení EU v rámci světového obchodu“, Evropská komise, použito dne 12. dubna 2019, <http://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/>

[4] Tisková zpráva Eurostatu č. 49/2019 <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/967750/6-18032019-AP-EN.pdf/6fce968a-cc9f-494d-a19c-e04576e42fa9>

V porovnání s rokem 2017 se dovoz i vývoz zvýšil. Toto zvýšení bylo výraznější u dovozu (123 miliard EUR) než u vývozu (76 miliard EUR).

Přebytek obchodu EU-28 se zbožím se přesunul od 11 miliard EUR v roce 2014 k 60 miliardám EUR v roce 2015 a 20,5 miliardám EUR v roce 2017^[5]. V roce 2018 byl zaznamenán schodek 24,6 miliard EUR. Nejpodstatnější kategorií pro vývoz i dovoz byly strojírenské výrobky a dopravní zařízení, následované v případě vývozu chemickými výrobky a v případě dovozu nerostnými palivy.

Oproti předchozímu roku vzrost celkový vývoz v roce 2018 o 4,1 % a dosáhl tak 1 956 miliard EUR, zatímco dovoz vzrostl o 6,7 % a dosáhl tedy 1 980 miliard EUR. Zdaleka nejvýznamnější destinací pro zboží vyvážené v roce 2018 z EU byly nadále USA, následovány Čínou, Švýcarskem a Ruskem.

Hlavním dodavatelem zboží do EU v roce 2018 byla Čína, následovaná USA a Ruskem.

Současný malý pokles v bilanci obchodu se zbožím byl v rozporu s dalším pokrokem v kladné bilanci obchodu se službami. V transakcích se službami se zbytkem světa vykazala EU v roce 2017 saldo ve výši 191 miliard EUR, přičemž vývoz dosáhl 912 miliard EUR a dovoz 721 miliard EUR. Obchod se službami v roce 2017 činil 33 % vývozu a 28 % dovozu zboží a služeb do EU^[6]. K největším obchodním partnerům EU v oblasti služeb patřily Spojené státy, země Evropského sdružení volného obchodu (ESVO) a Asie. Podle nejnovějších dostupných údajů se obchod EU se službami zaměřoval především na tři kategorie služeb: jiné služby pro podniky, dopravu a cestovní ruch^[7].

PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE EU

EU je největším světovým investorem a hlavním příjemcem přímých zahraničních investic z jiných zemí. Vstupem Lisabonské smlouvy v platnost v roce 2009 se dále rozšířily výlučné pravomoci EU v záležitostech mezinárodního obchodu, které nyní zahrnují i přímé zahraniční investice. Pro vyjasnění přesného rozsahu svých pravomocí v oblasti investic požádala Komise Soudní dvůr Evropské unie o vydání stanoviska k dohodě o volném obchodu mezi EU a Singapurem. Stanovisko soudu z roku 2017 potvrdilo, že většina aspektů přímých zahraničních investic spadá do pravomocí EU, kromě několika výjimek, konkrétně pokud jde o řešení sporů.

Podíl přímých zahraničních investic v roce 2016 (%)

Země	Stav přímých investic ze zahraničí	Stav přímých investic v zahraničí
EU	38,4 %	52,0 %
USA	35,3 %	39,5 %
Čína	7,5 %	7,9 %

[5] Statistická příručka GR pro obchod, červen 2018, Evropská komise, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf

[6] Výpočty GR EXPO Evropského parlamentu vycházející z údajů Evropské komise.

[7] „Mezinárodní obchod se službami“, Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_services#Main_services_traded, použito dne 12. dubna 2019. Jiné služby pro podniky statistické kategorie se skládají z: výzkumu a vývoje; profesionálního a podnikového poradenství; technických, obchodních a jiných služeb.

Kanada	5,3 %	7,5 %
Japonsko	1,0 %	8,7 %

Zdroj: Výpočty GŘ EXPO Evropského parlamentu vycházející z údajů Evropské komise.

Mario Damen / Jakub Przetacznik
04/2019

